

PROGRAMMA DUURZAAMHEID
OLST-WIJHE
2011-2015

- Vastgesteld in de B&W-vergadering d.d. 30 november 2010.
- Opiniërend besproken in de raadsvergadering d.d. 13 december 2010.
-

Olst-Wijhe,
doc. nr.: 1102-15-RU-KE

Inhoudsopgave

Inleiding	pagina
1. Beleidskaders klimaat- en duurzaamheid	5
1.1 Landelijk beleid	
1.2 Provinciaal beleid	
1.3 Beleidsvisie en -kaders van de gemeente Olst-Wijhe	
2. Resultaten klimaatscan gemeente Olst-Wijhe	7
2.1 CO ₂ - emissie	
2.2 Klimaatambitie	
2.3 Belangrijkste conclusies	
3. Programma Duurzaamheid gemeente Olst-Wijhe 2011-2015	10
3.1 Rol gemeente	
3.2 Thema's en onderwerpen	
A: Gemeentelijke organisatie	
B: Gebouwde omgeving	
C: Bedrijvigheid	
D: Verkeer en Vervoer	
E: Grootschalige duurzame energieopwekking	
F: Duurzame afvalverwerking	
G: Overige activiteiten	
4. Communicatie	23
5. Financieel kader	24

Bijlage 1: Klimaatakkoord Ministerie van VROM en de VNG

Bijlage 2: Speerpunten Uitvoeringsprogramma duurzaamheid Olst-Wijhe 2011

Bijlage 3: Afspraken met de provincie

Inleiding

Met het programma Duurzaamheid 2011-2015 wordt voor de komende vier jaar de koers aangegeven naar een duurzame gemeente Olst-Wijhe. Het is een uitwerking van de ambitie om te voldoen aan de Klimaatakkoord doelstellingen in 2020.

De gemeente zal binnen de grenzen van de mogelijkheden haar verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van klimaat en duurzaamheid. Naast klimaatverandering zijn er ook andere redenen om werk te maken van energiebesparing en duurzame energie. De voorraad fossiele brandstoffen en grondstoffen raakt op, en het gebruik ervan leidt tot negatieve effecten op luchtkwaliteit, natuur en landschap. Daarnaast zal wereldwijd de vraag naar fossiele brandstoffen sterk toenemen en leiden tot schaarste van fossiele brandstoffen die aanzienlijke prijsstijgingen tot gevolg hebben. Om de doelen te bereiken zijn innovatieve ontwikkelingen nodig. Innovaties op het gebied van duurzaamheid en energie creëren nieuwe werkgelegenheid. Zo gaan duurzaamheid en economie hand in hand.

De afgelopen jaren heeft de gemeente Olst-Wijhe stappen gezet om invulling te geven aan een duurzame gemeente. Er zijn verschillende maatregelen uitgevoerd en projecten opgestart zoals: energiebesparingsmaatregelen bij de gemeentelijke gebouwen, een energieloket voor burgers, aanleg PV-systemen op daken van (semi)openbare gebouwen, proef LED verlichting etc. Omdat er nog geen klimaatscan van de gemeente was uitgevoerd, waren er geen concrete ambities op het gebied van klimaat en duurzaamheid geformuleerd. Voorjaar 2010 is de klimaatscan uitgevoerd. De scan heeft inzicht gegeven in de CO₂-uitstoot van de gemeente, in kaart gebracht wat een realistische doelstelling is voor 2020 en welke koers gevolgd moet worden. Uit de scan is gebleken dat een CO₂ neutrale* gemeente Olst-Wijhe in 2020 niet haalbaar is. Het blijkt wel mogelijk om in 2020 aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord te voldoen.

De resultaten van de klimaatscan vormen een belangrijke basis voor dit programma Duurzaamheid.

De focus van het programma duurzaamheid is vooral gericht op de realisatie van de energie- en klimaatdoelstellingen. De uitdagingen ten aanzien van het energie- en klimaatbeleid zijn zeer groot en veel andere duurzaamheidsaspecten hebben op de één of andere manier hier mee te maken. Ook het rijk en de provincie hebben juist op dit gebied concrete doelstellingen geformuleerd.

Er moet heel veel gebeuren wil de gemeente de doelstellingen uit het Klimaatakkoord in 2020 realiseren. Zowel ten aanzien van energiebesparing, als de productie van duurzame energie. Dit vraagt om duidelijke en bewuste keuzes naar de toekomst!

De gemeente speelt daarbij een belangrijke rol en heeft vanzelfsprekend een voorbeeldfunctie. Zij kan het echter niet alleen en heeft haar burgers, bedrijven en maatschappelijk speelveld hard nodig. De gemeente zal waar mogelijk initiëren, stimuleren, coördineren en faciliteren. Dit programma geeft aan welke koers de gemeente de komende jaren wil volgen om haar ambitie te verwezenlijken.

* CO₂ neutrale gemeente: binnen de gemeentegrenzen is de CO₂ uitstoot over een jaar gelijk aan nul doordat er geen gebruik gemaakt wordt van fossiele brandstoffen. De benodigde energie wordt binnen of buiten de gemeentegrenzen duurzaam opgewekt.

Het programma bestaat uit 5 hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk beschrijft het landelijke- en provinciale beleid en de beleidsvisie en -kaders van de gemeente Olst-Wijhe. In hoofdstuk 2 staan de resultaten van de klimaatscan en de ambities van de gemeente Olst-Wijhe. In hoofdstuk 3 staat het programma duurzaamheid voor de komende vier jaar beschreven, hoofdstuk 4 gaat over communicatie en hoofdstuk 5 voorziet het programma van een financieel kader.

In bijlage 2 worden de speerpunten voor 2011 benoemd. Deze speerpunten worden uitgewerkt in een concreet uitvoeringsprogramma voor 2011, dat door het college wordt vastgesteld en aan de raad wordt voorgelegd.

1. Beleidskaders klimaat- en duurzaamheid

(Inter)nationaal, provinciaal en gemeentelijk zijn diverse afspraken gemaakt over duurzaamheid in het algemeen en klimaatbeleid in het bijzonder. Daarnaast is veel van het klimaatbeleid vastgelegd in convenanten en beleidslijnen, maar vaak gaat het niet om harde doelstellingen. Hieronder wordt een korte schets gegeven van het duurzaamheid-, klimaat- en energiebeleid van zowel het rijk, provincie als gemeente.

1.1 Landelijk beleid

Tijdens de klimaatconferentie in Kyoto (1997) hebben de geïndustrialiseerde landen verschillende afspraken gemaakt om de uitstoot van CO₂ te reduceren.

De Nederlandse overheid heeft de Kyoto-afspraken omgezet in klimaatbeleid. Het klimaatbeleid is een verbreding van het 'traditionele' energiebesparingsbeleid. Die verbreding betekent een betere integratie met andere beleidsvelden (wonen, werken, verkeer en vervoer).

De overheid heeft als ambitie en doelstelling om in Nederland te komen tot de transitie naar één van de duurzaamste en efficiëntste energievoorzieningen in Europa in 2020.

Om dit te bereiken is eind 2007 door het ministerie van VROM en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) een nieuw bestuursakkoord gesloten: het **Klimaatakkoord** (zie bijlage 1).

Kern van het akkoord is dat gemeenten en het Rijk zich gezamenlijk gaan inspannen voor een schoner, duurzamer en energiezuiniger Nederland. De gemeenten onderschrijven hiermee de ambities van het kabinet op klimaatgebied:

- een energiebesparing van 2% per jaar;
- een verhoging van het aandeel duurzame energie tot 20% in 2020;
- een reductie van de uitstoot van broeikasgassen, bij voorkeur in Europees verband, van 30% in 2020 ten opzichte van 1990.

Het Klimaatakkoord bevat ondermeer afspraken en maatregelen om bovenstaande ambities te realiseren. Rijk en gemeenten hebben afspraken gemaakt over maatregelen op een aantal terreinen: duurzame overheid, duurzame energieproductie, schone en zuinige mobiliteit, energiezuinige gebouwde omgeving, duurzame (agrarische) bedrijven en klimaatbestendige leefomgeving.

1.2 Provinciaal beleid

De provincie Overijssel heeft in 2009 de **Omgevingsvisie** vastgesteld: hét provinciale beleidsplan voor de fysieke leefomgeving. *Duurzaamheid* en *ruimtelijke kwaliteit* zijn twee thema's die leidend zijn voor alle beleidskeuzes in de Omgevingsvisie.

De provincie heeft flinke ambities, waarbij energie speerpunt binnen duurzaamheid is. De provincie ziet zich vooral als aanjager, stimulator en initiatiefnemer van projecten om energiebesparing en duurzame energie te stimuleren. Zij brengt bedrijven, gemeenten en andere organisaties in Overijssel bij elkaar voor onder andere uitwisseling van kennis- en ervaringen.

Daarnaast maakt de provincie prestatieafspraken met gemeenten over energie- en klimaatbeleid. Enkele voorbeelden van gewenste acties zijn ondermeer energiebesparing in de bestaande bouw, decentrale duurzame energieopwekking en burgers betrekken bij energiebesparing. Vanuit het programma Energiepact zijn er diverse regelingen beschikbaar om onder andere gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van het gemeentelijke klimaat- en duurzaamheidsbeleid.

1.3 Beleidsvisie en -kaders van de gemeente Olst-Wijhe

De afgelopen collegeperiode heeft de gemeente Olst-Wijhe diverse stappen ondernomen op het vlak van duurzaamheid. In het coalitieakkoord 2006-2010 is duurzaamheid opgenomen als belangrijk beleidsuitgangspunt. Ook in de Toekomstvisie (2008) wordt duurzaamheid aangestipt als kwaliteitsaspect waar continu aandacht voor moet zijn, de concrete uitwerking in maatregelen ontbreekt echter nog.

De afgelopen jaren heeft de gemeente op het vlak van duurzaamheid al verschillende maatregelen uitgevoerd en zijn projecten opgestart zoals het Olster Zonnehuis, energiebesparingsmaatregelen bij de gemeentelijke gebouwen, een energieloket voor burgers, aanleg PV-systemen op daken van (semi)openbare gebouwen en een stimuleringsregeling duurzaam bouwen.

In januari 2010 is de **Duurzaamheidsvisie** vastgesteld door de Raad. In deze visie worden de kansen voor duurzaamheid in de diverse beleidsvelden beschreven en in drie ambities uitgewerkt. De gemeenteraad heeft aangegeven hoog te willen inzetten op energiebeleid. Bij de bespreking van de visie bleek echter behoefte te zijn aan de uitvoering van een klimaatscan. Immers, bij het formuleren van het beleid is het van belang om inzicht te hebben in:

- de huidige situatie (nulmeting),
- de stappen die ondernomen moeten worden om het ambitieniveau te bereiken (haalbaarheid)
- de middelen die daarbij dienen te worden ingezet (betaalbaarheid).

Duurzaamheid neemt in het **Coalitieakkoord 2010-2014** een prominente plaats in. Binnen de gemeentelijke organisatie wordt duurzaamheid een kernprogramma, d.w.z. dat duurzaamheid integraal in de verschillende beleidsvelden wordt meegenomen. Dit is uitermate belangrijk wil duurzaamheid op de lange termijn binnen de organisatie geborgd blijven. Speerpunt binnen het thema duurzaamheid is energie.

Met de provincie Overijssel zijn afspraken gemaakt over wonen: **Prestatieafspraken Wonen gemeente Olst-Wijhe 2010-2015**. Met betrekking tot duurzaamheid zijn diverse afspraken gemaakt om de woningvoorraad energiezuiniger te maken. Voor de realisatie van de afspraken heeft de provincie geld beschikbaar gesteld, o.a. voor het Energieloket, voorbeeldwoning(en) van een energiebesparende bestaande woning en/of energieleverende nieuwbouwwoning. Daarnaast zijn in het kader van **Investeren Met Gemeenten (IMG)** een aantal duurzaamheidsprojecten ingediend voor co-financiering (zie bijlage 2: de projecten met een *). Het gaat om uitvoering van projecten in 2011. In het bestuurlijk overleg van november 2010 heeft de provincie hier positief op besloten.

Streven naar een duurzaam Olst-Wijhe betekent: een Olst-Wijhe dat voorziet in de behoefte van de huidige generatie, zonder afbreuk te doen aan de mogelijkheden van de toekomstige generatie om in hun behoeften te voorzien (vrij vertaald naar de definitie van de VN-cie Brundtland 1987).

Doelen en handelingen zijn duurzaam als deze:

- *ecologisch houdbaar zijn en de natuurlijke hulpbronnen niet uitputten (Planet);*
- *economisch een lange termijn perspectief bieden (Profit)*
- *rechtvaardige sociale verhoudingen opleveren (People)*

Niet als aparte items naast elkaar of tegenover elkaar, maar integraal als bewuste keuze naar de toekomst.

2. Resultaten klimaatscan gemeente Olst-Wijhe

Tijdens de bespreking van de duurzaamheidsvisie (januari 2010) heeft de raad aangegeven hoog te willen inzetten op energiebeleid. Er bleek behoefte te zijn aan de uitvoering van een klimaatscan. *Bureau DWA, installatie- en energieadvies* uit Rijssen heeft de klimaatscan in het voorjaar 2010 uitgevoerd. Doel van de scan was het in kaart brengen van de huidige CO₂-emissie binnen de gemeente. Om praktijkgericht beleid en een realistische klimaatdoelstelling te kunnen formuleren heeft DWA voor de gemeente Olst-Wijhe enkele scenario's uitgewerkt om de CO₂ uitstoot te reduceren. De resultaten zijn verwerkt in het rapport: *Koersbepaling naar een duurzaam Olst-Wijhe in 2020*. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste gegevens en conclusies uit het rapport kort toegelicht.

2.1 CO₂- emissie

CO₂ –emissie 2009

Aan de hand van de gegevens van verschillende energiegebruikers, algemeen gehanteerde kengetallen en gegevens van het Planbureau voor de Leefomgeving is de huidige CO₂ emissie in kaart gebracht. Uit de scan blijkt dat de CO₂-emissie van de gemeente ong. 149 kton bedraagt. Dat is ongeveer 8,5 ton per inwoner. Dit is in vergelijking met andere gemeenten (gemiddeld 5 ton per inwoner) relatief hoog. Dit wordt vooral veroorzaakt door het aandeel (grote) bedrijven in combinatie met veel vrachtverkeer en de relatief lage bevolkingsdichtheid.

Sector	CO ₂ -emissie (kton)	bijdrage
Woningvoorraad	35	23 %
Utiliteit (kantoren en winkels)	10	7%
Gemeentelijke gebouwen en voorzieningen	2	2%
Industrie (bedrijven)	27	18%
Industrie (grote bedrijven)	26	17%
Agrarisch	5	3%
Verkeer en vervoer	44	30%
Totaal	149	100%

Figuur 1 CO₂-emissie per sector 2009 (bron: Klimaatscan 2010, DWA)

De belangrijkste sectoren die verantwoordelijk zijn voor de CO₂ uitstoot binnen de gemeente Olst-Wijhe zijn:

- (grote)bedrijven (35%),
- verkeer en vervoer (30%) en
- woningbouw (23%).

CO₂ emissie 1990

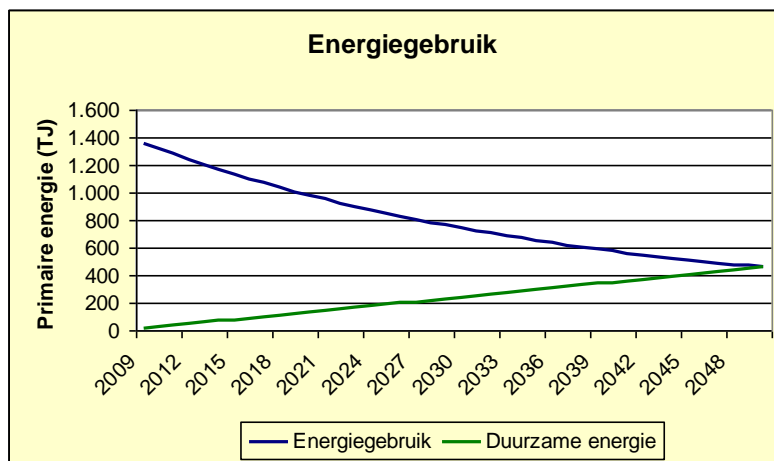
De doelstellingen van Kyoto en het Klimaatakkoord zijn gerelateerd aan de CO₂ uitstoot in 1990. Dat wil zeggen dat de doelstelling uit het Klimaatakkoord van 30% CO₂ reductie in 2020 wordt berekend ten opzichte van de CO₂ uitstoot in 1990. Vandaar dat het belangrijk is om de CO₂-emissie van 1990 inzichtelijk te hebben.

DWA heeft op basis van de ontwikkeling van het aantal inwoners over de afgelopen jaren en de CO₂-emissie in 2009, een inschatting gemaakt. De uitstoot voor de gemeente Olst-Wijhe was in 1990: 138 kton. Dit is circa 7 % lager dan in 2009.

2.2 Klimaatambitie

Speerpunt van het beleid ten aanzien van duurzaamheid is energie. Doel van de gemeente is uiteindelijk het realiseren van een CO₂-neutraal Olst-Wijhe. CO₂-neutraal wil zeggen dat binnen de gemeentegrenzen de netto CO₂-uitstoot over een jaar gelijk is aan nul, doordat er geen gebruik wordt gemaakt van fossiele brandstoffen. De benodigde energie wordt binnen of buiten de gemeentegrenzen duurzaam opgewekt.

De beoogde CO₂-neutrale situatie in de gemeente is op de langere termijn alleen te bereiken door forse energiebesparing én een aanzienlijke toename van de productie van duurzame energie. In onderstaande figuur is dit grafisch weergegeven. De CO₂-neutrale situatie wordt bereikt op het moment dat de beide lijnen elkaar snijden.

Figuur 2 Voorbeeld ontwikkeling energiegebruik en productie duurzame energie

DWA heeft op basis van potentieelramingen voor energiebesparing en duurzame energie voor de gemeente Olst-Wijhe verschillende scenario's tot en met 2020 uitgewerkt. Zij is bij de berekeningen onder andere uitgegaan van de door de raad vastgestelde Duurzaamheidsvisie en de projecten en ontwikkelingen die in de gemeente gaande zijn.

Uit de uitgevoerde verkenning blijkt dat het realiseren van 30% CO₂-reductie (t.o.v.1990) gecombineerd met 20% duurzame energieopwekking in 2020 het meest realistisch is voor de gemeente Olst-Wijhe. Dit komt overeen met de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. Om dit te halen is een extra inzet aan energiebesparende en duurzame maatregelen, financiële middelen en personele capaciteit nodig, omdat het 'laaghangend fruit' eerst geplukt wordt en vervolgens maatregelen genomen zullen worden die een steeds intensievere inzet aan middelen vereisen. Realisatie van de Klimaatakkoord doelstellingen wordt het meest realistisch geacht.

Om een CO₂-neutrale gemeente te worden, zullen aanvullend compenserende maatregelen moeten worden genomen. Overigens zal op de langere termijn de gemeente wel CO₂-neutraal kunnen worden gelet op de technische ontwikkelingen.

Factoren die de daadwerkelijke realisatie van de CO₂-reductie in belangrijke mate bepalen zijn:

- het aantal grote windturbines dat geplaatst kan worden. Bij de uitgevoerde verkenning is rekening gehouden met het bestaande initiatief bij Marle;
- bereidheid van bedrijfsleven en particuliere woningeigenaren tot het treffen van energiebesparende maatregelen.

De gemeente kan een belangrijke bijdrage leveren om bovenstaande factoren tot een succes te maken door middel van faciliteren en stimuleren

2.3 Belangrijkste conclusies

- De totale CO₂- emissie van de gemeente Olst-Wijhe bedraagt in 2010 circa 149 kton, wat neerkomt op gemiddeld 8,5 ton per inwoner. Dit gemiddelde is in vergelijking met andere gemeenten (5 ton per inwoner) relatief hoog. Dit wordt veroorzaakt door het aandeel grote bedrijven in combinatie met veel vrachtverkeer en de relatief lage bevolkingsdichtheid;
- De CO₂ emissie in 1990 wordt op basis van schattingen geraamd op 137 kton;
- Belangrijkste sectoren die verantwoordelijk zijn voor de CO₂ uitstoot binnen de gemeente Olst-Wijhe zijn: (grote) bedrijven (35%), verkeer en vervoer (30%) en woningen (23%);
- Uit de uitgevoerde verkenningen blijkt dat realisatie van de doelstellingen van het Klimaatakkoord (30% CO₂ reductie en 20% duurzame energie) in 2020 voor Olst-Wijhe het meest realistische scenario is. Hiervoor is echter wel een extra inzet aan middelen (financieel, technisch en organisatorisch) en intensieve samenwerking met burgers en bedrijfsleven noodzakelijk;
- Realisatie van 20% duurzame energie in 2020 is, indien er geen grote windturbines worden geplaatst, praktisch niet te realiseren binnen de gemeentegrenzen. De plannen voor plaatsing van zes grote windturbines (18 MW) leveren namelijk een bijdrage van 12% in de energieopwekking op.

3. Programma duurzaamheid gemeente Olst-Wijhe 2011-2015

Hoewel het programma vooral gericht is op het realiseren van energie- en klimaatdoelstellingen, wil dat uiteraard niet zeggen dat er geen aandacht zal zijn voor andere duurzaamheidsaspecten. Aangezien niet alles tegelijkertijd opgepakt kan worden is het belangrijk om een prioritering aan te brengen. In dit hoofdstuk worden de ambities op het vlak van klimaat en duurzaamheid voor de komende vier jaar verder uitgewerkt in speerpunten.

Duidelijke ambities zijn vaak bepalend voor het versneld realiseren van gestelde doelen. Omdat de uitdaging groot is en de tijdshorizon van de klimaatdoelstellingen relatief ver weg ligt, is het van belang duidelijke tussenstappen in de tijd te formuleren.

Concrete kaders voor Olst-Wijhe in de tijd m.b.t. energie zijn:

- 2014: een CO₂-neutrale gemeentelijke organisatie
- 2020: 30% CO₂-reductie ten opzichte van 1990 en 20% duurzame energieopwekking (is de doelstelling van het Klimaatakkoord)
- > 2030: een volledig CO₂-neutraal Olst-Wijhe.

3.1 Rol gemeente

De gemeente Olst-Wijhe heeft binnen de gemeentegrenzen een belangrijke rol en functie waar het gaat om het formuleren en realiseren van de klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen. Tegelijk moeten we beseffen dat de gemeente het niet alleen kan. Er zal samenwerking gezocht moeten worden met onder andere Salland Wonen, MKB, ondernemersverenigingen, agrarische sector, scholen, milieugroepen en kerken. Kortom: alle partijen die op het maatschappelijk speelveld actief zijn.

Uiteraard hebben we als gemeente daarbij wél onze eigen rol en verantwoordelijkheid. Deze rol moeten we inzien, oppakken, invullen en zichtbaar maken.

De rol van de gemeente is daarbij drieledig:

1. De gemeente zal zelf **het goede voorbeeld geven**, door een bewuste keuze voor duurzaamheid. Integraal, praktisch, geloofwaardig en zichtbaar.
2. De gemeente zal tegelijk een **informerende, stimulerende rol** vervullen **naar de burgers en bedrijven** en in haar rol als overheid eveneens **concrete voorwaarden stellen** (uitvoering wettelijke taken).
3. De gemeente zal tegelijk een **initiërende, faciliterende en stimulerende rol** vervullen **naar het maatschappelijk speelveld** om te werken aan een duurzaam Olst-Wijhe.

Om de partijen te betrekken bij het opstellen en uitvoeren van duurzaamheidsbeleid en goede initiatieven voor het voetlicht te brengen is communicatie een belangrijk instrument. Daarom zal in het uitvoeringsprogramma 2011 een aparte communicatie paragraaf worden opgenomen. Verder is het van belang om rekening te houden met de invloedssfeer van de gemeente en de juiste focus te bepalen. Met betrekking tot CO₂ reductie ziet dat er bijvoorbeeld als volgt uit:

INVLOED & FOCUS GEMEENTE	Grote bijdrage CO ₂ -reductie	Kleine bijdrage CO ₂ -reductie
Grote invloed gemeente	++ Volume-maatregelen (windenergie)	+ Voorbeeldfunctie (duurzaam inkopen)
Kleine invloed gemeente	-/+ Moeilijk bereikbaar (verkeer en vervoer)	-- Moeite niet waard

Figuur 3 Invloed en focus gemeente in relatie tot CO₂-reductie

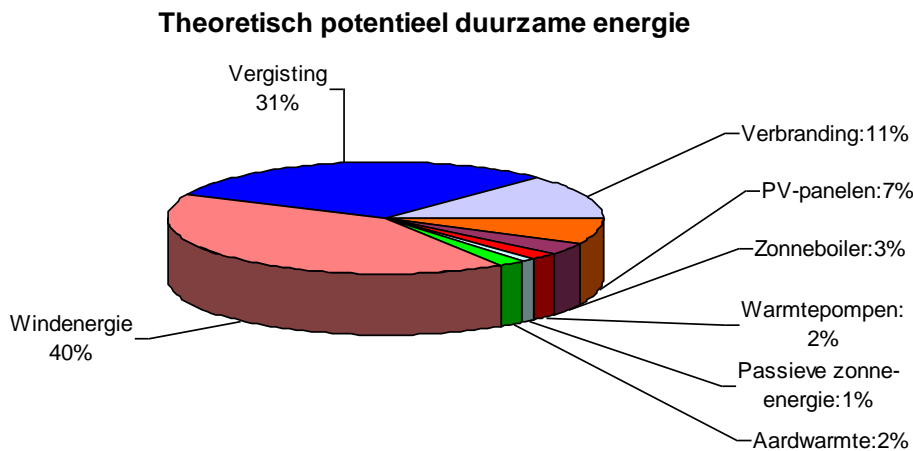
Wanneer tegen de achtergrond van de inhoud van bovenstaande tabel wordt gekeken naar de informatie uit het DWA-rapport *'Koersbepaling naar een duurzaam Olst-Wijhe in 2020'*, zullen de volumemaatregelen met betrekking tot **energiebesparing** voor de gemeente vooral liggen in de gebouwde omgeving (bestaande woningvoorraad) en bij het bedrijfsleven (MKB en industrie).

Realisatie van de 2020-doelstelling (30% CO₂-reductie t.o.v. 1990 en 20% duurzame energie) lijkt daarbij niet mogelijk zonder:

- een onconventionele (forse) inzet op bewustwording en ontzorging van woningeigenaren ten aanzien van de noodzaak van energiebesparing (inzetten van energieloket/ aanpak Meer met Minder);
- het instellen van een fonds voor aantrekkelijke energieleningen (revolverend fonds) of eventueel stimuleringsmaatregelen;
- het maken van concrete besparingsafspraken met het bedrijfsleven en gebruikmaken van de wettelijke mogelijkheden bij bouw- en milieuvergunningverlening.

De volumemaatregelen met betrekking tot **de toename van duurzame energieproductie** zullen vooral liggen in:

- het realiseren van grootschalige windenergie en biomassaprojecten én kleinschalige duurzame energieopties. Zo is de 2020-doelstelling niet of nauwelijks te bereiken zonder realisatie van circa 6 windturbines (van 3 MW), realisatie van 6 vergistinginstallaties van 1 MW/st. én een grootschalige inzet op zonnecellen, zonneboilers en warmtepompen in de woningbouw en utiliteitsbouw.

Figuur 4 Theoretisch potentieel duurzame energie Olst-Wijhe (bron: DWA)

Bovenstaande laat uiteraard onverlet dat de gemeente ondertussen in alle opzichten het goede voorbeeld zal moeten geven en burgers, bedrijfsleven en het verdere maatschappelijke speelveld op tal van punten zal moeten informeren, faciliteren en/of stimuleren én waar nodig en mogelijk in haar rol als verantwoordelijke overheid concrete voorwaarden zal stellen.

3.2 Thema's en onderwerpen duurzaamheid

Op basis van de bestaande beleidskaders (hoofdstuk 1), de resultaten van de klimaatscan en de invloedssfeer van de gemeente worden voor de komende raadsperiode speerpunten geformuleerd.

De uitwerking van speerpunten heeft betrekking op de volgende sectoren/thema's:

- Gemeentelijke organisatie
- Gebouwde omgeving (woning- en utiliteitsbouw)
- Bedrijvigheid
- Verkeer en Vervoer
- Grootschalige duurzame energieopwekking
- Duurzame afvalverwerking
- Overige activiteiten

A: Gemeentelijke organisatie

De CO₂- emissie van de gemeentelijke gebouwen en voorzieningen bedraagt 2 kton, dat is 2% van de totale CO₂ uitstoot van de gemeente Olst-Wijhe.

Speerpunten 2011-2015:

- elk college- en raadsvoorstel is van een paragraaf duurzaamheid voorzien;
- duurzaamheid wordt als vast onderwerp meegenomen in de reguliere planning;
- er wordt duurzaam ingekocht volgens de richtlijnen van Agentschap NL;
- de eigen bedrijfsvoering (catering, repro, schoonmaak etc.) wordt waar mogelijk verduurzaamd.

Klimaat in beleid

Het thema klimaat in beleid omvat niet zozeer concrete activiteiten, maar is meer gericht op een beleidsmatige inbedding van klimaat in andere relevante beleidsterreinen. Voor dit onderdeel wordt gestreefd naar:

- een duurzaamheidsvisie (vastgesteld), inclusief meerjarenprogramma (ligt thans voor);
- doelstellingen van klimaatbeleid worden vastgelegd in het ruimtelijke beleid (structuurplan, bestemmingsplannen, ontwikkelingsvisies etc.);
- actieve betrokkenheid van de voor de uitvoering van klimaatbeleid relevante afdelingen en doelgroepen;
- jaarlijkse monitoring en evaluatie van de uitvoering.

Programmamanagement

Gelet op de diverse thema's binnen het duurzaamheidsbeleid en het integrale karakter ervan is het interessant om voor dit onderwerp onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden van programmamanagement.

Het programma duurzaamheid zal in alle geledingen van de gemeentelijke organisatie doorwerken.

Uitvoering van het programma vereist een intensieve coördinatie, begeleiding en monitoring van voortgang en resultaten. Om het programma in goede banen te leiden is dan ook een goede organisatiestructuur vereist. Het ligt dan ook voor de hand om het thema duurzaamheid als apart programma in de begroting op te nemen met daarbij de introductie van programmamanagement.

Gemeentelijke gebouwen en voorzieningen

Nieuwbouw van gebouwen

A1- Aanbesteding nieuwbouw met een verscherpte Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC)

Om bij nieuwbouw van een gemeentelijke gebouw of accommodatie daadwerkelijk een energiezuinig en duurzaam gebouw te realiseren, worden –voor zover niet al in algemene beleidnotities verwoord- de uitgangspunten vastgelegd én wordt capaciteit beschikbaar gesteld (of ingehuurd) om hierop in de praktijk daadwerkelijk te sturen.

Bestaande gebouwen

A2- Energiebeheer gemeentelijke gebouwen

De afgelopen jaren zijn de gemeentelijke kantoren voorzien van een maatwerkadvies en zijn energiebesparende maatregelen met een korte terugverdientijd doorgevoerd. Overige maatregelen worden bij onderhoud en renovatie meegenomen. Het blijkt in de praktijk echter zeer lastig om de resultaten van de maatregelen te monitoren vanwege het ontbreken van betrouwbare basisgegevens. Het nieuw te bouwen gemeentehuis zal ook tot forse energiebesparing leiden ten opzichte van de huidige situatie.

A3- Duurzaam Inkopen

In 2009 heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om in 2015 100% duurzaam in te kopen. Deze ambitie is vastgelegd in het gemeentelijke inkoopbeleid. Bij de implementatie wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de duurzaam inkopen-database van AgentschapNL (voorheen SenterNovem). Verder is duurzaam inkopen een belangrijk uitgangspunt voor regionale inkoop samenwerking.

A4- Vastleggen uitgangspunten energiebesparende maatregelen bij onderhoud en renovatie
Energiebesparende maatregelen worden structureel meegenomen in de onderhoud- en renovatieplannen. Uitgangspunten voor besluitvorming hierover worden vastgelegd.

A5- Campagne gebouwgebruikers

Met het oog op duurzaamheidsbesef en structurele energiebesparing worden medewerkers van de gemeente Olst-Wijhe door voorlichting en communicatie verder bewust gemaakt over duurzaamheid en de invloed van hun gedrag op het energieverbruik van de gemeentelijke gebouwen.

A6- 100% duurzame energie voor de gemeentelijke gebouwen

Met het oog op de voorbeeldfunctie van de gemeente wordt de energiebehoefte van alle gemeentelijke gebouwen voor 100% ingevuld met de inkoop van duurzame energie.

Infrastructurele voorzieningen

A7- Verminderen energieverbruik en lichtvervuiling

De gemeente heeft in 2009 het *beleidsplan openbare verlichting 2009-2014* opgesteld met een plan van aanpak voor het verminderen van het energieverbruik en lichtvervuiling. Insteek is 'slim' verlichten, d.w.z. alleen verlichten dat wat nodig is, en verder het inzetten van efficiënte technologieën. Dit plan wordt vertaald in een concrete gestructureerde aanpak van het saneren, dimmen en schakelen van verlichting.

A8- 100% duurzame energie voor alle infrastructuurle voorzieningen

Met het oog op de voorbeeldfunctie van de gemeente wordt de energiebehoefte van alle infrastructuurle voorzieningen (openbare verlichting, pompen, rioolgemalen etc.) voor 100% ingevuld met de inkoop van duurzame energie.

Gemeentelijk wagenpark

A9- Duurzaam inkopen wagenpark en transport brandstoffen.

Doel is de energieprestatie van het gemeentelijk wagenpark inzichtelijk te maken en te verbeteren. Het is daarbij van belang concrete kansen in beeld te krijgen, ontwikkelingen te volgen en wanneer dit realistisch mogelijk is (bijv. bij vervangingsinvesteringen) werk te maken van verduurzaming van het wagenpark door inzet van biobrandstoffen en/of of elektrisch rijden.

B: Gebouwde omgeving

De CO ₂ -emissie vanuit de sector woning- en utiliteitsbouw bedraagt 45 kton, dat is 30% van de CO ₂ uitstoot.
--

Speerpunten 2011-2015:

- Realisatie energiebesparing in de bouw door uitvoering van gerichte uitvoeringsprojecten op wijk- en straatniveau (bijvoorbeeld Energieloket, voortzetting revolverend fund);
- Prestatieafspraken met Salland Wonen naar transitie energielabel B;
- Realiseren van voorbeeldwoningen (passief, energieneutraal of energieleverend);
- Duurzame ontwikkeling van nieuwbouwlocaties en realisatie aardehuizen.

Handhaving EPC

B1- Toetsing en handhaving EPC

Met het oog op daadwerkelijke realisatie van energiebesparing worden zowel de EPC-berekeningen voor woningen als de daarin aangegeven maatregelen in de praktijk intensiever gecontroleerd en wordt de handhaving (capaciteit) hierop afgestemd. Dit geldt ook voor de toetsing van EPC en EPN utiliteitsgebouwen.

B2- Opleiding en training van medewerkers Bouwen en Milieu

Binnen de vakgroep Vergunningen en Handhaving wordt geïnvesteerd in opleiding en training van de betreffende medewerkers om betere en snellere controle van de EPC-berekeningen mogelijk te maken.

Naast woningbouw betreft dit ook de utiliteitsgebouwen.

B3- EPC monitoring woningbouw

Om overzicht te krijgen op gerealiseerde EPC-resultaten en inzicht te krijgen in sturingsfactoren voor een lagere EPC wordt binnen de afdeling (team Bouwen en Milieu) een EPC-database opgezet en bijgehouden.

Nieuwbouw

B4- Verankering verscherpte EPC in beleid

Ergieneutraal is het ideaal in de nieuwbouw. De gemeente wil energieneutrale bouw stimuleren, of in ieder geval bevorderen dat nieuwe huizen in elk geval een lage EPC hebben. Daarnaast is bij uitbreidingsplannen sprake van minimaal 70% zongerichte verkaveling. Concreet zal voor elke nieuwbouwlocatie standaard een duurzaamheidsparagraaf in het bestemmingsplan worden opgenomen waarin de concrete energieprestaties volgens de GPR-methode worden vastgelegd ('GPR' staat voor Gemeentelijke Prestatie Richtlijn; is een rekenprogramma/product dat duurzaamheid uitdrukt in een rapportcijfer). Naast woningbouw wordt ook voor de utiliteitsbouw een verscherpte EPC in het bouwbeleid vastgelegd. De gemeente wil projectontwikkelaars en de woningbouwcorporatie uitdagen hierin mee te gaan.

Omdat het bij nieuwbouw slechts gaat om een klein deel van het totale woningaanbod, kan gesteld worden dat in de bestaande bouw een veel grotere winst te boeken is.

Bestaande woningvoorraad

B5- Prestatieafspraken woningcorporatie Salland Wonen

Door de afdeling Wonen worden 'energie' en 'duurzaamheid' als integrale thema's opgenomen in de prestatieafspraken met de woningcorporatie Salland Wonen. De woningcorporatie heeft net als de gemeente haar eigen specifieke maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dit betreft overigens niet alleen de bestaande bouw, maar ook de ontwikkeling van nieuwbouw. Ten aanzien van de bestaande bouw wordt aangesloten bij de landelijke afspraak over een transitie naar woningen op label B-niveau.

Duurzaamheid- en klimaatbeleid wordt daarnaast integraal meegenomen bij (gemeentelijke) projectontwikkeling woningbouw-, utiliteit en industrie.

B6- Energieloket en projecten

Om particuliere woningeigenaren te informeren over energiebesparingmogelijkheden, subsidies etc. wordt het project Energieloket voortgezet en verder uitgerold met gerichte projecten m.b.t. energiebesparing op straat- en wijkniveau. De DuurzaamBouwen- adviseur informeert en adviseert projectontwikkelaars, bouwpartijen en burgers m.b.t. energiezuinig en duurzaam bouwen.

Veel energiebesparing is vooral te behalen bij woningen die gebouwd zijn voor 1970.

B7- Revolverend fund

Parallel aan het Energieloket is begin 2010 in samenwerking met Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn) een revolverend fund ingesteld. Woningeigenaren kunnen onder aantrekkelijke condities energieleningen aangaan om daadwerkelijk energiebesparende en duurzame maatregelen te treffen.

Bewonersgedrag

B8- Natuur- & Milieucommunicatie

Om de inwoners actief te informeren en verdere bewustwording te stimuleren wordt vanuit de gemeente de nodige aandacht besteed aan communicatie rondom de thema's energie en duurzaamheid. Er zal daarbij o.a. worden aangesloten bij landelijke en regionale initiatieven, bijvoorbeeld Warme truiendag en Dag van de duurzaamheid. (zie ook G1)

C: Bedrijvigheid

De CO₂- emissie uit de sector bedrijven bedraagt 53 kton, dat is 35% van de totale emissie van de gemeente Olst-Wijhe.

Speerpunten 2011-2015:

- Optimaliseren gemeentelijke vergunningverlening en handhaving met accent op energiemaatregelen;
- Ontwikkeling duurzaam bedrijventerrein Noordmanshoek, waaronder realisatie vergistinginstallatie Stegeman;
- Duurzame revitalisering De Enk;
- Uitvoering energie- en duurzaamheidscaans bij bedrijven.

Vergunningverlening, handhaving etc.

C1- Energie in vergunningen

Alle wettelijke mogelijkheden worden benut met betrekking tot het stellen van energie-eisen in milieu- en bouwvergunningen. Tevens wordt een onderzoeksverplichting ingevoerd bij uitbreiding of een revisievergunning.

C2- Scherpere handhaving van energievoorschriften

Er wordt scherper gehandhaafd op naleving van de energievoorschriften uit milieuvergunningen en Activiteitenbesluit om overtreding van de betreffende energievoorschriften tegen te gaan.

C3- Energiebesparing door Midden- en Kleinbedrijf

Door projectmatige promotie, begeleiding en follow-up wordt het uitvoeren van energie-scans en geadviseerde maatregelen in het Midden- en Kleinbedrijf gestimuleerd.

C4- Duurzaam ondernemen in supermarkten

Begin 2010 is het convenant Energiebesparing bij supermarkten opgesteld. Gemeenten en ondernemingen kunnen hieraan deelnemen. Met het convenant wordt onder meer de energiebesparende maatregel "Dagafdekking van koel- en vriesmeubelen" verzekerd. De gemeente Olst-Wijhe wil samen met zoveel mogelijk supermarkten uit de gemeente dit convenant ondertekenen. De supermarkten die het convenant niet ondertekenen worden in 2011 gecontroleerd volgens het activiteitenbesluit om alsnog energiebesparende maatregelen met terugverdientijd van 5 jaar uit te voeren.

Bedrijventerreinen

C5- Stimuleren duurzame bedrijventerreinen

Bij aanvragen van bedrijven voor vestiging op een bedrijventerrein wordt bij de te vestigen bedrijven de verplichting tot het uitvoeren van een duurzaamheidsplan neergelegd, gericht op structurele energiebesparing door samenwerking tussen bedrijven en/of het benutten van vormen van duurzame energie.

C6- Duurzaam bedrijventerrein Noordmanshoek

Gestreefd wordt om van bedrijventerrein Noordmanshoek een voorbeeldlocatie voor Overijssel te maken met hoge eisen op het gebied van energieverbruik, CO₂- uitstoot en landschappelijke inpassing.

Mede gelet op de ligging van het bedrijf Stegeman en de nabijheid van een gas overslag station wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn voor een biomassa vergistinginstallatie (zie ook E3).

C7- Duurzaam bedrijventerrein De Enk

Momenteel loopt de herstructurering van bedrijventerrein De Enk. In overleg met de ondernemers worden energiescans van de bedrijven genomen en gekeken of er mogelijkheden m.b.t. duurzame energie op het bedrijventerrein liggen. Maatregelen met een terugverdientijd van < 5 jaar worden doorgevoerd.

D: Verkeer en vervoer

De CO₂ emissie van verkeer en vervoer bedraagt 44 kton, dat is 30% van de totale CO₂ uitstoot van de gemeente Olst-Wijhe.

Speerpunten 2011-2015:

- Als gemeente het goede voorbeeld geven wat betreft de eigen mobiliteit;
- Actief meewerken aan de realisatie van laadpalen voor elektrische auto's, aardgas- en/of bio-gas vulpunten;
- Stimuleren van autodelen.

Verkeer en vervoer bevolking en bedrijven

D1- Wagenparkscans

Bedrijven met een wagenpark worden door de gemeente gestimuleerd tot het uitvoeren van (zo mogelijk door de provincie gefinancierde) wagenparkscans met als doel deze bedrijven waar mogelijk te laten overschakelen op voertuigen op aardgas, biogas of elektrisch rijden..

D2- Realisatie aardgas/biogas vulpunten

Het realiseren van een of twee aardgas vulpunten, eventueel aangevuld met andere alternatieve brandstoffen. Samen met Deventer worden de mogelijkheden hiervoor onderzocht.

D3- Autodelen en stimuleren duurzame mobiliteit

Uitvoeren van een campagne gericht op het stimuleren van autodelen en duurzame mobiliteit. Vanuit de gemeente wordt de aandacht gevestigd op autodelen en op duurzame vormen van mobiliteit (elektrische scooter en fiets).

E: Grootschalige duurzame energieopwekking

Er zijn grofweg vier verschillende opties in de gemeente Olst-Wijhe voor grootschalige duurzame energieopwekking: windenergie, zonne-energie, biomassa en aardwarmte/warmtepompen. Theoretisch bedraagt het potentieel 30% van het verwachte totale energiegebruik in 2020.

Speerpunten 2011-2015:

- Onderzoek en ontwikkeling van beleidskader ten aanzien van windenergie;
- Onderzoek naar opwekking en invoeding van biogas op hoge druk gasnetwerk;
- Onderzoek naar plaatsingsmogelijkheden voor biogas WKK;
- Realisatie van grootschalige opwekking zonne-energie.

Grootschalige en/of collectieve duurzame energieopties

E1- Kansen voor duurzame energie

Er wordt nader onderzoek gedaan naar het potentieel en reële kansen voor verschillende vormen van duurzame energie. Daarnaast scheidt de gemeente waar mogelijk gunstige randvoorwaarden en vervult zij waar van toepassing een stimulerende en communicatieve rol (bijvoorbeeld richting agrarische bedrijven over biomassa-projecten).

E2- Windenergie

Om de 2020-doelstelling van 20% duurzame energie te realiseren is duidelijkheid over het plaatsen van windturbines noodzakelijk. Hiertoe worden nadere voorbereidingen gestart en concrete voorstellen uitwerkt. Concrete mogelijkheden lijken aanwezig bij Marle, ten aanzien van andere locaties moet uitsluitend komen over de (on)mogelijkheden.

E3- 'Biobased Economy

Regionale ontwikkeling van concepten, ruimtelijke randvoorwaarden en kansen voor biomassa. Inclusief het opzetten van een regionale structuur voor bijvoorbeeld houtsnippers en groenafval. Dit met het oog op het inzetten van biomassastromen voor omzetting in duurzame energie. Het is daarbij voor de gemeente Olst-Wijhe van belang zelf de regie te houden over de biomassastromen, omdat hier zoals aangegeven concrete mogelijkheden liggen tot verduurzaming van de energieproductie. intergemeentelijk reinigingsbedrijf ROVA kan hierin een centrale rol spelen. Aandachtspunt hierbij is o.a. het weer 'publiek maken' van de tuinafvalstroom die op dit moment haar weg vindt naar de zakelijke markt. Momenteel is in ROVA-verband al een vergistinginstallatie in Zwolle gerealiseerd waarin het gemeentelijk gft-afval wordt omgezet in biogas dat met aardgaskwaliteit wordt geïnjecteerd in het landelijk gasnet (primeur in Nederland). Saxion heeft de mogelijkheden voor Olst-Wijhe naar de invoeding van biogas op het hogedruk gasnetwerk onderzocht. Er liggen goede kansen mits een en ander regionaal wordt opgepakt. In regionaal verband is een vervolgonderzoek gestart.

E4- Kansen grootschalige opwekking zonne-energie

In 2009 is SDE- subsidie voor (semi) openbare gebouwen aangevraagd. Voor 27 gebouwen (scholen, brandweer, buurthuizen etc.) is subsidie toegekend. In totaal zal in 2010/2011 naar verwachting 0,4 MW aan zonne-energie in Olst-Wijhe worden gerealiseerd.

Afhankelijk van de ontwikkelingen kan gekeken worden of er nog meer mogelijkheden zijn voor grootschalige opwekking met zonne-energie. Denk aan verzorgingstehuizen, daken van utiliteitsgebouwen etc.

E5- Houtgestookte ketels

Realisatie van houtgestookte ketel bij zwembad De Welters en appartementencomplex Noorderkoeslag. Het stimuleren van warmtelevering en stroomproductie op basis van de houtfractie van groenafval of schoon resthout. Het streven is om het binnen de gemeentegrenzen beschikbaar komende (particulier) snoeihout, efficiënt in te zamelen en te verbranden in houtgestookte ketels.

F: Duurzame afvalverwerking

Om tot duurzame afvalwerking te komen is een trendbreuk nodig. We moeten anders gaan denken en handelen. Dat kan niet anders dan in stappen. Om te komen tot de lange termijn doelstelling voor 2030 (afvalloze samenleving) wordt voor de komende periode op de volgende speerpunten ingezet.

Speerpunten 2011-2015:

- het minimaliseren van de hoeveelheid restafval;
- het nuttig hergebruiken van gescheiden ingezamelde afvalstoffen (grondstoffen en/of duurzame energie);
- het verbeteren van, c.q. het vinden van nieuwe conversietechnieken voor de verwerking van afvalstoffen.

Huishoudelijk afval

Landelijk wordt per inwoner per jaar 242 kilo restafval verwijderd (cijfers 2008). In ROVA-Diftar gemeenten ligt dit cijfer lager, namelijk op gemiddeld **201 kg per inwoner**. Daarin is overigens een zeer grote bandbreedte te vinden van 157 kg/inw tot 240 kg/inw. In onze gemeente wordt gemiddeld 214 kg/inw. aan restafval ingezameld.

De ambitie die voor de komende jaren kan worden gesteld, moet voldoen aan een aantal criteria:

- deze moet in verband te brengen zijn met landelijke doelstellingen¹ om zichtbaar te maken wat in de ROVA gemeenten gerealiseerd wordt aan bronscheiding huishoudelijk afval;
- deze moet goed te monitoren zijn door middel van de jaarlijkse afvalmonitor;
- deze moet eenvoudig te hanteren zijn in de communicatie, juist ook in de communicatie met de burger;
- deze doelstelling moet realistisch zijn in relatie tot de stedelijkheidklasse van de gemeente c.q. de kenmerken van de gebouwde omgeving;
- deze moet financieel neutraal voor de gemeente uit te voeren zijn.

¹ LAP-norm landelijk 55%, variërend van 43% tot 60% afhankelijk van stedelijkheidklasse; in LAP2 worden de LAP-doelen gelijk gesteld op 60%

Uit de sorteeranalyses blijkt dat zo'n 60% van het restafval bestaat uit kunststof verpakkingen, oud papier, gft-afval, glas en textiel. Een deel hiervan (ca. 20%) is niet herbruikbaar als gevolg van aanhangend vuil en dergelijke. Het overgrote deel is echter wel herbruikbaar.

Doelstelling herbruikbare fracties

Onze ambitie is om in de periode 2010-2015 tenminste de helft van de herbruikbare fracties gescheiden in te zamelen en nuttig te kunnen hergebruiken. Omgerekend betekent dit een **reductiestreven van 25%** op de totale hoeveelheid restafval. Grofweg betekent dit dat gemiddeld genomen **50 kg per inwoner** via preventie of extra bronscheiding moet worden gerealiseerd.

Verwacht mag worden dat met de start van de inzameling van kunststoffen al een reductie wordt bereikt van het percentage nog in te zamelen deelfracties dat in het restafval nog aanwezig is. De grootste winst is daarnaast te bereiken bij papier en gft. Ook glas en textiel bieden nog mogelijkheden voor verbetering.

Deze ambitie levert een bijdrage aan het duurzaamheidsbeleid van de gemeente. Hergebruik van kunststoffen, glas, papier en gft-afval levert nieuwe grond- en bouwstoffen op, of duurzame energie. Daarnaast wordt met de toename van hergebruik ook een besparing van de CO₂ uitstoot gerealiseerd.

Biomassa

Ook voor biomassa kunnen we een ambitie formuleren, omdat met de introductie van nieuwe conversietechnieken een hoger milieurendement kan worden behaald of omdat een deel van de biomassa nog niet voor duurzame toepassing wordt ingezameld.

Doelstelling duurzame toepassing biomassa

Voor de periode 2010-2015 is onze ambitie om alle biomassa die onder verantwoordelijkheid van de gemeente valt via (nieuwe) inzamelsystemen beschikbaar te krijgen voor duurzame toepassing. Daarnaast is het streven om waar mogelijk te kiezen voor duurzamere verwerking van de biomassa in daarvoor opgerichte bio-energie-installaties (vergisten, vergassen, verbranden, e.d.). In samenwerking met ROVA worden de marktkansen voor bio-energie uit lokaal geproduceerde biomassa in kaart gebracht.

De volgende maatregelen worden opgepakt om de doelstellingen te realiseren:

F1- Communicatie en voorlichting

Via een ROVA-brede, meerjarencampagne wordt het belang van preventie en afvalscheiden onder de aandacht gebracht. De boodschap zal vooral positief geformuleerd zijn. Uitgegaan wordt van de successen die al zijn bereikt met afvalscheiding en hergebruik. Door te laten zien wat mogelijk is met bronscheiding en hergebruik, worden burgers nog meer gestimuleerd herbruikbare afvalstoffen apart te houden. Uiteindelijk moet het beeld ontstaan dat burgers hun grijze container pas gebruiken als alle andere opties voor afvalverwijdering geprobeerd zijn: glas in de glasbak, papier in de papiercontainer, kunststoffen apart, textiel apart, goedzooi naar de kringloop, et cetera.

Anderzijds zal vooral ook aandacht zijn voor het voorkomen van afval (preventie). Door ander aankoopgedrag kunnen burgers er voor zorgen dat er minder afval ontstaat.

Om de campagne zo efficiënt en effectief mogelijk uit te rollen, wordt zoveel mogelijk aangesloten bij andere projecten of actualiteiten (thema-gewijze campagne), zoals bijvoorbeeld

een gratis compost actie in het voorjaar (stimuleren scheiden gft-afval) of de jaarlijkse zwerfafvalcampagne. De campagne wordt in samenwerking met alle gemeenten uitgewerkt.

F2- Financiële prikkel

Gebruik maken van een financieel beleidsinstrument om de burger te stimuleren tot preventie en afvalscheiding, namelijk het aanbiddingstarief. Door het tarief voor de grijze container te verhogen wordt duidelijk gemaakt dat de grijze container zo min mogelijk moet worden gebruikt en ontstaat dekking voor andere beleidsmaatregelen. Immers zoals al aangegeven, in het restafval bevinden zich nog flinke volumes die afzonderlijk kunnen worden ingezameld en nuttig worden gebruikt. Een hoger tarief van de grijze container bevordert het zoeken van alternatieven en stimuleert het gebruik maken van een inzamelstructuur die ruimte biedt voor de bedoelde reststromen.

Met een verlaging van het aanbiddingstarief van de gft-container wordt juist bereikt dat deze aantrekkelijker wordt in relatie tot de grijze container. Het gft-afval is een van de grootste herbruikbare fractie in het restafval. In combinatie met de start van de productie van groen gas uit gft-afval kan uit deze maatregelen een stevig milieuvoordeel worden gerealiseerd. Uit onderzoek is gebleken dat de tariefdifferentiatie tussen rest- en gft-afval niet zal leiden tot vervuiling van het gft-afval.

De aanpassing van de Diftar aanbiddingstarieven is naar onze overtuiging een voorwaarde om de gewenste effecten te behalen en werkt als prikkel om het afvalscheidinggedrag in positieve zin te beïnvloeden. Voor de burger die daaraan géén bijdrage wenst te leveren, worden de kosten hoger (*"de vervuiler betaalt"*); voor de burger die wel enige inspanning wil leveren, nemen de kosten van de afvalverwijdering af.

F3-Infrastructuur; service

Voor de korte termijn wordt waar nodig de afvalinfrastructuur verder op orde gebracht om afvalscheiding zo goed mogelijk te faciliteren. Afvalscheiding moet een goed alternatief bieden of zo mogelijk zelfs aantrekkelijker worden gemaakt. Verdere optimalisering krijgt inhoud door (veelal) op wijk en buurtniveau gerichte maatregelen te treffen, zoals bijvoorbeeld het optimaliseren van de locaties van glasbakken. Belangrijke stappen zijn of worden ook gezet met de invoering van de huis aan huisinzameling van oud papier met de blauwe container en het apart inzamelen van kunststoffen. Met deze optimalisaties is de afgelopen jaren al een begin gemaakt. Samen met ROVA wordt onderzocht welke slagen daarin nog mogelijk c.q. nodig zijn.

Voor de langere termijn kunnen meer ingrijpende infrastructurele aanpassingen nodig zijn. Deze kunnen echter pas ingezet worden als meer zekerheid bestaat over de effecten van bijvoorbeeld de inzameling van kunststoffen. Door ROVA worden in verschillende gemeenten vanaf 2010 pilots in uitvoering genomen om te onderzoeken of andere inzamelsystemen kunnen bijdragen aan de optimalisatie van de gescheiden inzameling en een breder draagvlak bij de burgers. In ROVA-verband worden de ervaringen in deze pilots tegelijk met de effecten van de andere beleidsinstrumenten geëvalueerd. Aan de hand daarvan wordt bezien of deze toepasbaar zijn voor onze gemeente.

G: Overige activiteiten

G1 Communicatie Duurzaam Olst-Wijhe

Er wordt een communicatieplan opgesteld bij het jaarlijks op te stellen uitvoeringsprogramma duurzaamheid.

G2 Platform Duurzaamheid

Om draagvlak en initiatieven uit het maatschappelijke veld m.b.t. duurzaamheid te genereren wordt er een platform opgericht. Leden van het platform zijn o.a. afkomstig uit het bedrijfsleven, de landbouw en andere belangrijke maatschappelijke organisaties. Zij krijgen een budget om bepaalde activiteiten tot uitvoering te kunnen brengen, bijvoorbeeld instellen duurzaamheidprijs.

4. Communicatie

Om de Klimaatakkoord doelstellingen te realiseren zijn forse inspanningen nodig. Draagvlak én medewerking van zowel de gemeentelijke organisatie als van burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke partners is hierbij cruciaal.

Het is van belang dat we als gemeente het goede voorbeeld geven, maar zeker zo belangrijk is dat we de burger, het bedrijfsleven en het maatschappelijke speelveld informeren over én betrekken bij de gemeentelijke plannen op het gebied van duurzaamheid. Vandaar dat communicatie als een rode draad door het Programma Duurzaamheid 2011-2015 loopt en bij diverse thema's (zie 3.2) benoemd wordt (campagne gebouwgebruikers, energieloket, bewonersgedrag, autodelen etc.).

Daarnaast zal jaarlijks bij het uitvoeringsprogramma een communicatieplan worden opgesteld (*G1*), om burgers en bedrijven te informeren over de duurzaamheidsmaatregelen van de gemeente, maar nog veel belangrijker, ze te informeren over de maatregelen die ze zelf kunnen treffen ten aanzien van duurzaamheid. Zo zal ook onderzocht worden op welke wijze het thema duurzaamheid een plek kan krijgen binnen de dorpsontwikkelingsplannen.

Verder zal een Platform Duurzaamheid worden ingesteld. De leden van het platform zijn o.a. afkomstig uit het bedrijfsleven, de landbouw, het onderwijs en ander maatschappelijke organisaties. Met het oprichten van het Platform wordt een brug geslagen tussen de gemeente en het maatschappelijke veld (*zie G2*). Het Platform geeft input aan de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid, o.a. door het aandraagen van ideeën.

5 Financieel kader

Om de ambities die in deze nota zijn opgenomen te kunnen verwezenlijken is het van belang dat voldoende financiële middelen ter beschikking worden gesteld.

In de eerste plaats dienen deze middelen te worden gebruikt voor het aantrekken van voldoende formatie. De gemeente heeft met name een rol in het uitvoeringsprogramma als regisseur en aanjager. Daarbij wordt initiërend, stimulerend, coördinerend en faciliterend opgetreden.

Uiteindelijk zal de inzet en enthousiasme van collega's, burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties bepalend zijn voor het succes dat we zullen behalen de komende vier jaar tijdens de uitvoering van het programma. De medewerkers die aan de slag gaan met het uitvoeringsprogramma zullen voortdurend bezig zijn met het creëren van draagvlak, het zoeken naar de juiste ingrediënten en het bijeen brengen van betrokken mensen en doelgroepen om plannen en doelen te verwezenlijken. Daarnaast dient een monitoringsysteem te worden opgezet en evaluatiemomenten te worden ingepland om bij te houden of we op koers zijn met onze doelstellingen ten aanzien van de CO₂ uitstoot.

Ten tweede dient voldoende budget aanwezig te zijn om onderzoeken te kunnen uitvoeren en projecten te kunnen uitrollen. Door hiervoor budget beschikbaar te stellen kunnen we elders geld genereren op basis van co-financiering. In het kader van Investeren Met gemeenten (IMG) zijn een aantal duurzaamheidsprojecten ingediend voor co-financiering (zie bijlage 2: de projecten met een *). Het gaat hierbij om 13 projecten waarmee een bedrag van € 291.500,- gemoeid is. Van de provincie is € 145.750,- co-financiering gevraagd voor uitvoering van de projecten in 2011. In het bestuurlijk overleg van november 2010 heeft de provincie hier positief op besloten.

Hieronder wordt aangegeven voor welke projecten we inmiddels al toezeggingen hebben van de provincie voor een financiële bijdrage (geen co-financiering).

- Energieloket	€ 80.000,- (waarvan € 9.250 besteed aan verlichtingspilot)
- Pilot energieleverende en/of energiebesparende bestaande woning	€ 50.000,-

De bedragen worden uitgekeerd als voldaan wordt aan de prestatieafspraken die vooraf zijn opgesteld. Het Energieloket is een vervolg op het project "Energiebesparing wie durft" waarvoor de gemeente in 2008 € 70.000,- subsidie heeft ontvangen.

Het financieel overzicht ziet er als volgt uit:

Onderwerp	2011	2012	2013	2014	Totaal
Ontwikkeling programma duurzaamheid	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
Projecten in het kader van Duurzaamheid	168.000	44.000	44.000	44.000	300.000
Totale incidentele kosten voor de gemeente	218.000	94.000	94.000	94.000	500.000
Co-financiering (nog geen toezeggingen*)	168.000 (146.000 IMG, 22.000*)	44.000*	44.000*	44.000*	300.000
Overige subsidies (toezeggingen)	30.200	30.200	30.200	30.200	120.800
Totale incidentele kosten	416.200	168.200	168.200	168.200	920.800

Voor de ontwikkeling van het programma duurzaamheid wordt ieder jaar € 50.000,- geraamd. Dit bedrag bestaat met name uit de loonkosten van de formatie die wordt ingezet om het programma te implementeren zowel intern als extern.

Hierbij kan gedacht worden aan de uren die ingezet worden om het programma te promoten, te realiseren, tussentijds te evalueren/monitoren en voortgang te communiceren naar medewerkers, directie, college, raad, burgers en bedrijfsleven.

De dekking van de incidentele kosten wordt voor een deel (€ 420.800,-) gerealiseerd door de inzet van subsidies. Voor de dekking van het restantbedrag (€ 500.000,-) wordt voorgesteld het bedrag te onttrekken aan de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve Duurzaamheid.

Bijlage 1   Klimaatakkoord Ministerie van VROM en de VNG

In het Klimaatakkoord staan de volgende concrete afspraken (doelstellingen):

Duurzame overheid

- Gemeenten stimuleren het energiezuinig maken van de eigen organisatie. Op dit moment is de CO₂-emissie van gemeentelijke gebouwen circa 1,0 Mton. Als eerste stap om te komen tot een CO₂-emissiereductie van de eigen gemeentelijke organisatie zullen alle gemeentelijke gebouwen groter dan 1000 m² uiterlijk 1 januari 2009 voorzien zijn van het verplichte energielabel in combinatie met een maatwerkadvies;
- gemeentelijke gebouwen en verlichting in de openbare ruimte jaarlijks respectievelijk 2 en 1,5% energie te besparen in de periode 2008-2012;
- gemeenten kopen in 2010 75% duurzaam in en 100% in 2015;

Duurzame energieproductie

- vergroten van het aandeel duurzame energie tot 20% in 2020;
- verdubbeling van het opgestelde vermogen van windenergie op land in 2011;
- ruimte geven in bestemmingsplannen voor duurzame energie, onder andere door het aanwijzen van locaties voor de opwekking hiervan;
- als aandeelhouder van energie- en afvalbedrijven blijvend hun invloed aanwenden om de mogelijkheden voor het gebruik van duurzame energie en restwarmte te benutten;
- ontwikkeling van “groen gas” ondersteunen en medewerking geven aan proefprojecten. Vooral regelgeving en lokale acceptatie zijn aandachtspunten.

Schone en zuinige mobiliteit

- vergroten van de verkrijgbaarheid van biobrandstoffen via bijvoorbeeld tankvoorzieningen en van alternatieve brandstoffen langs snelwegen en in de gemeentelijke omgeving vergroten;
- de gemeenten, waar mogelijk, inzetten op een zuiniger en schoner wagenpark en/of voertuigen die voor een groter aandeel op alternatieve brandstoffen kunnen rijden;
- voortzetten huidige experimenten voor milieuzonering;
- CO₂-emissiereductie integraal opnemen in lokale en regionale verkeers- en vervoersplannen. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan alternatieven voor de auto. Dit geldt in het bijzonder voor de fiets;
- invloed bij de provincies gebruiken om innovaties in het openbaar vervoer via concessieverlening aan vervoersbedrijven te stimuleren;

Energietransitie van de gebouwde omgeving

- Het streven is dat in 2020 de nieuwbouw energieneutraal is en dat het energieverbruik van woningen en gebouwen in 2020 met meer dan 50% is verlaagd.
- Energieprestatie coëfficiënt (EPC) wordt voor nieuwe woningen in 2011 aangescherpt naar 0,6 en in 2015 naar 0,45. Voor de utiliteitsbouw geldt een vergelijkbare aanscherping. Op basis van vrijwilligheid mogen gemeenten en bedrijven gezamenlijk besluiten bij een nieuwbouwproject verder te gaan;
- afspraken maken met projectontwikkelaars en woningcorporaties over te realiseren ambities voor energiebesparing en toepassing van duurzame energie;

- organiseren van doelgroepgerichte communicatie en voorlichtingscampagnes en andere lokale stimulansen te organiseren ten einde particuliere eigenaren en bedrijven energiebesparende maatregelen aan hun panden te laten treffen;
- in prestatiecontracten met woningcorporaties energieprestatie-eisen opnemen voor de bestaande woningvoorraad en nieuwbouw;

Duurzame bedrijven

- de gemeenten in hun handhavingprogramma beoogde controlefrequentie de deelname van bedrijven aan het Meerjarenaafspraken (MJA)-convenant energie efficiency laten meewegen;
- de gemeenten, waarbinnen MJA-bedrijven zijn gevestigd, het MJA-convenant ondertekenen;
- de gemeenten energiebesparing bij periodieke controles prioriteit geven;

Duurzame agrarische bedrijven

- zorgen voor een voortvarende vergunningverlening voor duurzame en innovatieve energiesystemen. Mestvergisting in het landelijk gebied wordt daarbij zo goed mogelijk landschappelijk ingepast;
- ruimte geven in bestemmingsplannen aan biomassa- en mestvergisting. Mestvergisting wordt daarbij zo goed mogelijk landschappelijk ingepast;
- initiatiefnemers en projectontwikkelaars ertoe aanzetten met innovatieve samenwerkingsverbanden en concepten te werken;
- beleid vaststellen en uitvoeren gericht op het stimuleren van het clusteren van de energievraag en het energieaanbod in netwerken;
- bedrijven ondersteunen die transportbewegingen willen verminderen, door als bevoegd gezag de vereiste vergunningen te stroomlijnen en door actief mee te denken in oplossingen.

Klimaatbestendige leefomgeving

- de komende vier jaar maatregelen voor adaptatie in kaart brengen en uitwerken die aansluiten bij de ruimtelijke en stedenbouwkundige ontwikkelingen, waterbeheer en gezondheidszorg binnen gemeenten.

Bijlage 2: Speerpunten duurzaamheid 2011

Voorstel is om het komende jaar in te zetten op de onderstaande speerpunten. Deze speerpunten worden uitgewerkt in het nog op te stellen uitvoeringsprogramma 2011. Een aantal activiteiten valt onder de prestatieafspraken met de provincie of zijn ingediend voor co-financiering bij de provincie Overijssel. Deze activiteiten zijn aangegeven met een * (zie ook bijlage 3).

Sector	Activiteiten
A Gemeentelijke organisatie	
- Beleidsmatige inbedding thema duurzaamheid afdelingen*	o.a. duurzaamheidsessies
- Verduurzamen eigen gemeentelijke organisatie	o.a. duurzaam inkopen en gebouwenbeheer
B Gebouwde omgeving	
- Energiebesparing bestaande bouw	o.a. vervolg Energieloket*, revolving fund, energiebesparing minima*
- Energiezuinige nieuwbouw	o.a. pilot energieleverende woning*, nieuwbouw Zonnekamp Oost, toetsing en handhaving EPC
C Bedrijvigheid	
- Energiebesparing bedrijven	o.a. uitvoering energiescans en workshops De Enk*, handhaving energieverbruik grootverbruikers-supermarkten*
- Duurzaam Noordmanshoek	o.a. duurzame energievoorziening*
D Verkeer en verkeer	
- Verduurzaming eigen wagenpark	o.a. aanschaf energiezuinige dienstvo's*
- Realisatie aardgas/biogas vulpunten	
E Grootschalige Energieopwekking	
- Stimuleren duurzame energieopwekking:	o.a. groengas hub salland*, zonne –energie*, biomassavergisting*, besluitvorming windenergie

<p>F Duurzame afvalverwerking</p>	<p>o.a. communicatiecampagne “Afvalscheiden is Goud”, kunststofinzameling monitoren en evalueren, optimaliseren gft-, glas- en textielinzameling, pilots afvalinzameling monitoren, evalueren en omzetten in nieuw beleid</p>
<p>G Overige activiteiten</p>	
<p>- Communicatie Duurzaam Olst-Wijhe</p>	<p>o.a. Platform Duurzaam Olst-Wijhe*, communicatieplan*</p>

Bijlage 3: Afspraken met de Provincie

Prestatieafspraken Wonen gemeente Olst-Wijhe 2010-2015 (d.d. 20 januari 2010)

Afspraken Duurzaamheid & woonkwaliteit:

- a) de gemeente maakt afspraken met de woningcorporatie over renovatie van de sociale huurwoningen. Streven is dat deze zodanig zijn gerenoveerd dat per 1 januari ten minste 50% minimaal energielabel B heeft;
- b) gemeente bevordert energiebesparingsmaatregelen in de particuliere woningvoorraad door het openstellen van een gemeentelijke subsidie- en/of leningsregeling voor energiemaatregelen. Voor iedere particuliere woning die agv een renovatie energielabel B, of tenminste een verbetering met twee labels verkrijgt, draagt de provincie 75% bij van de gemeentelijke stimuleringsbijdrage met een max. van € 500.000,= per gemeente;
- c) partijen onderzoeken de mogelijkheid van een lokaal of regionaal loket die inwoners kunnen benaderen voor de advisering over energie- of duurzaamheidsmaatregelen aan hun huis; de provincie stelt een vergoeding beschikbaar voor de gemeente als zij een pilotproject wil starten om te komen tot één energieleverende nieuwbouwwoning en/of één energiebesparende bestaande woning. De provinciale bijdrage is max. € 25.000 per woning tot een maximum van €50.000,=;
- d) de provincie stelt een bedrag aan de gemeente beschikbaar van € 80.000, mits gedurende twee jaar activiteiten zijn uitgevoerd voor een loket voor energie en duurzaamheid. (€ 9.250 is reeds besteed aan verlichtingspilot)

Projectenoverzicht IMG gelden 2011

In het bestuurlijk overleg heeft de provincie in november 2010 op onderstaande projecten positief besloten. Voorwaarde is dat de projecten in 2011 in uitvoering zijn. De projecten dienen nog nader uitgewerkt te worden.

project	activiteiten	totale kosten	bijdrage provincie	bijdrage gemeente
A: gemeentelijke organisatie				
Implementatie duurzaamheid eigen organisatie	interne scholing medewerkers incl. duurzaam inkopen	€10.000	€ 5.000	€ 5.000
B: gebouwde omgeving				
Energiebesparing minima	project waarbij energiebesparende maatregelen worden getroffen bij huishoudens met een laag inkomen	€ 30.000	€ 15.000	€ 15.000
C Bedrijvigheid				
Energiebesparing De Enk	uitvoering van energiescans bij bedrijven, advisering maatregelen	€ 25.000	€ 12.500	€ 12.500
Duurzaam Noordmanshoek	realisatie van een duurzaam bedrijventerrein, inhuur expertise/onderzoek	€20.000	€ 10.000	€ 10.000
Handhaving	grootverbruikers	€15.000	€ 7.500	€ 7.500

energieverbruik grootverbruikers	energiebesparingsplannen of MJA's; stimuleren ondertekening convenant supermarkten			
D Verkeer en vervoer				
Duurzame mobiliteit	meerkosten aanschaf duurzame bedrijfswagens, e-fiets en/of scooter	€ 15.000	€ 7.500	€ 7.500
E Duurzame energie opwekking				
Project biomassavergisting/mestraffinage	realisatie pilot kleinschalige mestvergisting/mestraffinage	€20.000	€ 10.000	€ 10.000
Groen gas hub Salland	realisatie ism omliggende gemeenten realisatie van een groen gashub	€20.000	€10.000	€10.000
Project zonne-energie	realisatie van een grootschalig zonne-energieproject met participatie mogelijkheden bewoners	€30.000	€ 15.000	€ 15.000
Biomassaland	realisatie inzameling en verwerking snoeihout in houtkachels uit de regio (project van St. Biomassaland)	€ 16.500	€ 8.250	€ 8.250
G Overige activiteiten				
Communicatie duurzaamheid	opstellen en uitvoeren communicatieplan duurzaamheid	€ 30.000	€ 15.000	€ 15.000
Platform Olst-Wijhe	oprichting duurzaamheidsplatform incl. budget maatregelen	€ 30.000	€ 15.000	€ 15.000
Budget kansrijke ontwikkelingen	initiatieven uit de gemeente kunnen hiermee financieel ondersteund worden	€30.000	€ 15.000	€ 15.000
Totaal		€ 291.500	€ 145.750	€145.750